

บทความวิจัย (ภาษาไทย) / Research Article (Thai)

การจัดการทุนทางวัฒนธรรมด้วยกลไกความร่วมมือเพื่อยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน
ของกลุ่มชาติพันธุ์กวยคนเลี้ยงช้าง จังหวัดสุรินทร์

Cultural Capital Management with Collaborative Mechanism for Sustainable Elevate
Economic Value of Kui Ethnic Group who Herdered Elephant in Surin Province

ฉลอง สุขทอง¹, อัชราพร สุขทอง^{2*}, วิจิตรา โพธิสาร^{3*}, พีรวัส อินทวิ⁴, ศิวาพร พัยคชนันท์⁵, วาฤทธิ นวลนาง⁶,
สมบัติ สมัครสมาน⁷, พาดล สมบรรณ⁸

Chalong Sukthong¹, Autcharaporn Sukthong², Wijitra Potisarn^{3*}, Peerawas Intawee⁴, Siwaporn Phayakkanant⁵,
Warit Nualnang⁶, Sombat Samaksamarn⁷, Pahdol Somban⁸

¹รองศาสตราจารย์ ดร. อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย

¹Associate Professor, Dr., President of Surindra Rajabhat University, Surin Province, Thailand

^{2*} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย

^{2*} Assistant Professor, Dr., Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University, Surin Province, Thailand

^{3*} อาจารย์ ดร. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย

^{3*} Lecturer, Dr., Faculty of Science and Technology, Surindra Rajabhat University, Surin Province, Thailand

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย

⁴ Assistant Professor, Dr., Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University, Surin Province, Thailand

⁵ อาจารย์ ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย

⁵ Lecturer, Dr., Faculty of Management Sciences, Surindra Rajabhat University, Surin Province, Thailand

⁶ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย

⁶ Assistant Professor, Dr., Faculty of Science and Technology, Surindra Rajabhat University, Surin Province, Thailand

⁷ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย

⁷ Assistant Professor, Faculty of Industrial Technology, Surindra Rajabhat University, Surin Province, Thailand

⁸ สำนักวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย

⁸ Surin Cultural Office, Surin Province, Thailand

E-mail address (Corresponding author): ^{2*} autcharaporn2510@gmail.com; ^{3*} wijitrapo@sru.ac.th; (Authors): ¹ chalongsuktong@gmail.com,
⁴ peerawasint@gmail.com, ⁵ siwapom@sru.ac.th, ⁶ w.nualnang@sru.ac.th, ⁷ phsombat@gmail.com, ⁸ railroses2514@gmail.com

รับบทความ: 30 เมษายน 2567/ ปรับแก้ไข: 24 มิถุนายน 2567/ ตอบรับบทความ: 28 มิถุนายน 2567

Received: 30 April 2024/ Revised: 24 June 2024/ Accepted: 28 June 2024

Abstract

Background and Objective: Managing cultural capital within communities requires collaboration across sectors and understanding the local context. This research aims to study models for managing cultural capital and develop cooperative mechanisms for sustainable elevate the economic value of the Kui ethnic who herdered elephant life in Surin Province.

Methodology: A mixed-methods approach targeted 30 individuals using surveys, interviews, observation logs, and perception questionnaires with content validity ranging from 0.67 to 1.00. Data were collected through field activities organizing with the target group and stakeholders. Analysis was conducted using descriptive analysis and statistics to determine frequency and percentage.

Results: The model for managing the cultural capital of the Kui ethnic's elephant herders consists of six steps: 1) Surveying and creating a digital map of cultural capital, 2) Developing digital media, 3) Developing creative cultural routes for elephant herders' households, 4) Designing creative performance sets, 5) Design creative products and enhancing community product standards, and 6) Promoting cultural value awareness. Seven mechanisms for sustainable economic enhancement were identified to: 1) Create and collect resources, 2) Share resources, 3) Build relationships, 4) raise a creative performance development mechanism, 5) Conduct local cultural research and development, 6) Enhance skills and facilitate knowledge exchange, and 7) Engage in participatory communication and public relations. These mechanisms significantly increased community awareness and involvement.

Discussion: The models for managing cultural capital and cooperative mechanisms for sustainable economic value enhancement serve as a sustainable development process for the Kui ethnic's elephant herders community in Surin Province. These models create cultural value, elevate long-term economic prosperity, and ensure community sustainability by meeting the expectations and needs of community members.

Suggestion: Effective operations require collaboration among all stakeholders and the community to provide budgetary support, training in project management and administration skills, and the development of sustainable cultural activity plans.

Keywords: Cultural Capital Management; Collaborative Mechanism; Sustainable Elevate Economic Value; Kui Ethnic Group; Herdered Elephant in Surin Province

บทคัดย่อ

ที่มาและวัตถุประสงค์การวิจัย: การจัดการทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนจำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนและการศึกษาบริบทท้องถิ่น ซึ่งในการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการทุนทางวัฒนธรรมและสร้างกลไกความร่วมมือยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนของวิถีคนเลี้ยงช้างกลุ่มชาติพันธุ์กูย จังหวัดสุรินทร์

ระเบียบวิธีวิจัย (วิธีดำเนินการวิจัย): ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน กำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง 30 คน โดยใช้แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสังเกต และแบบสอบถามการรับรู้ ที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการลงพื้นที่ภาคสนามจัดกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเป้าหมายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ร่วมกับการใช้สถิติเชิงพรรณนาหาค่าความถี่ และร้อยละ

ผลการวิจัย: รูปแบบการจัดการทุนทางวัฒนธรรมวิถีคนเลี้ยงช้างกลุ่มชาติพันธุ์กูยมี 6 ขั้นตอน คือ 1) สำรวจและจัดทำแผนที่ดิจิทัลทุนวัฒนธรรม 2) พัฒนาสื่อดิจิทัล 3) พัฒนาเส้นทางวัฒนธรรมครัวเรือนช้าง 4) ออกแบบสร้างสรรค์ชุดการแสดง 5) ออกแบบสร้างสรรค์สินค้าและการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน 6) ส่งเสริมการรับรู้คุณค่าและสร้างมูลค่าวัฒนธรรม สำหรับกลไกกลไกความร่วมมือยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนของกลุ่มชาติพันธุ์กูยคนเลี้ยงช้าง 7 กลไก คือ 1) การสร้างและรวบรวมทรัพยากร 2) การแบ่งปันทรัพยากร 3) การสร้างความสัมพันธ์ 4) กลไกการสร้างสรรคการแสดง 5) การวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น 6) การพัฒนาทักษะและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 7) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์แบบมีส่วนร่วม ซึ่งทำให้เกิดการรับรู้อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล: รูปแบบการจัดการทุนทางวัฒนธรรมและกลไกความร่วมมือยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ถือได้ว่าเป็นกระบวนการพัฒนาความยั่งยืนสำหรับชุมชนคนเลี้ยงช้างกลุ่มชาติพันธุ์กูย จังหวัดสุรินทร์ สามารถสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรม ยกระดับเศรษฐกิจในระยะยาว และสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนได้อย่างครบถ้วน ครอบคลุมความคาดหวังและความต้องการของคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะ: การดำเนินงานที่สำคัญ จำเป็นต้องอาศัยการสร้างความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนกับชุมชน เพื่อส่งเสริมและให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ การอบรมความรู้และทักษะการบริหารจัดการโครงการและพัฒนาแผนกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมอย่างยั่งยืนและมีผลสัมฤทธิ์สูง

คำสำคัญ: การจัดการทุนทางวัฒนธรรม; กลไกความร่วมมือ; มูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน; กลุ่มชาติพันธุ์กูย; คนเลี้ยงช้าง จังหวัดสุรินทร์

บทนำ

ยุคแห่งความเจริญทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีได้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดชีวิตของมนุษย์ ทำให้ผู้คนที่ย้ายถิ่นฐานไปโลกจำเป็นต้องตระหนัก ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และจัดการทุนทางวัฒนธรรม

เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต เช่นเดียวกับชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์กุ่ม ซึ่งปัจจุบันตั้งถิ่นฐานปะปนอยู่กับกลุ่มชาติพันธุ์เขมรและลาว มีการติดต่อแลกเปลี่ยนปฏิสัมพันธ์กันระหว่างชาติพันธุ์ด้านวัฒนธรรม จึงเกิดมีการผสมผสาน กลมกลืน และยอมรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน กลุ่มชาติพันธุ์กุ่มมีการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกับกลุ่มอื่นได้อย่างดี ซึ่งพบได้จากข้อมูลทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการตั้งเมืองสุรินทร์ใหม่ มีกลุ่มชาติพันธุ์กุ่มทั้งเมืองเข้ามามีอิทธิพลเหนือวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร และปรับตัวเข้ากับกลุ่มชาติพันธุ์เขมรซึ่งเป็นผู้อาศัยอยู่ก่อนและเป็นกลุ่มใหญ่ โดยมีกลุ่มชาติพันธุ์กุ่มอาศัยอยู่บริเวณพื้นที่แม่น้ำมูลกับเทือกเขาพนมดงรัก ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ จนถึงอุบลราชธานี (Sriwiset, 1978)

จังหวัดสุรินทร์ มีอัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่นมาแต่สมัยโบราณ เนื่องจากเป็นเมืองโบราณมีประวัติความเป็นมาหลายร้อยปี ตั้งแต่ยุคการอพยพย้ายถิ่นฐาน จนกระทั่งการมาตั้งรกราก สร้างบ้านสร้างเมือง ดังนั้นแต่ละท้องถิ่นจึงมีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นที่โดดเด่น จนกระทั่งมาจนถึงปัจจุบัน อัตลักษณ์ท้องถิ่นชุมชนมีทั้งจับต้องได้และจับต้องไม่ได้ (Nilrit et al., 2023) โดยมีพิธีกรรมและความเชื่อที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์กุ่ม คือ พิธีกรรมไหว้ครูปะกำและความเชื่อในการเลี้ยงช้าง โดยกลุ่มชาติพันธุ์กุ่มคนเลี้ยงช้างส่วนใหญ่อยู่เขตพื้นที่เดิม คือ ตำบลกะโป อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์ โดยจากการศึกษาการคงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์กุ่ม พบว่า ชุมชนที่เลี้ยงช้างที่ในเขตตำบลกะโป อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วยชุมชนบ้านกระโป บ้านจินดา บ้านตากกลาง บ้านตาทิตย์ บ้านหนองบัว และบ้านศาลา ได้มีการสืบทอดวิธีการเลี้ยงช้างมาจากบรรพบุรุษ กลุ่มชาติพันธุ์กุ่มในเขตจังหวัดสุรินทร์ จะเรียกว่า “กุ่มอาจิง” หรือ “กุ่มอาเจียง” ส่วนเขมรสุรินทร์ เรียกว่า “กุ่มดำเรียม” กลุ่มชาติพันธุ์กุ่มนับถือผีปะกำ ถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ผีปะกำ คือ วิญญาณที่สถิตอยู่ในปะกำซึ่งสามารถช่วยพรมนุษย์และยังสามารถให้โทษแก่มนุษย์ที่ล่วงเกินผีปะกำ สำหรับหมอช้าง เป็นหัวหน้ากลุ่มในการออกจับช้างป่า หมอช้างใหญ่เรียกอีกอย่างว่า ประกำหลวง หรือ หมอเฒ่า จะทำหน้าที่เป็นผู้นำในพิธีเช่นผีปะกำและในขณะเดินป่า ก็จะเป็นผู้ตัดสินใจ หมอช้างใหญ่จะมีคาถาอาคมสูงซึ่งสามารถป้องกันภัยจากภูตผีและสัตว์ป่าได้ (Kanlayano, 2020)

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันไม่มีการจับช้างป่าแล้วเนื่องด้วยกฎหมายคุ้มครองสัตว์ป่า ส่งผลให้พิธีกรรมจับช้างกำลังจะเลือนหายไปจากชุมชน เนื่องจากอายุที่เพิ่มขึ้นของหมอช้าง หากไม่ได้รับการสืบทอดไว้เยาวชนรุ่นหลังก็จะไม่ทราบถึงพิธีกรรมจับช้างจังหวัดสุรินทร์ ทั้งนี้ ความแตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์กุ่มในจังหวัดสุรินทร์ คือ วิถีชีวิตการเลี้ยงช้าง ความเชื่อและประเพณีที่เกี่ยวกับการเลี้ยงช้าง รวมถึงการเลี้ยงช้างที่สร้างเศรษฐกิจให้กับชุมชน (Kanlayano, 2020) ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและเจ้าของช้าง ดังนี้

“...ถึงแม้แต่ละหมู่บ้านจะสามารถจัดการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชนได้ แต่ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของคนที่จะดึงนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชุมชน...การทำผลิตภัณฑ์ชุมชนยังต้องการนวัตกรรมมาช่วย หรือใช้บรรพบุรุษที่หาวัตถุดิบได้ง่ายในชุมชน เช่น กรอบรูปที่ใช้วัสดุชุมชน การแปรรูปผ้าไหมเป็นของที่ระลึก เป็นต้น...” (A001, personal communication, December 7, 2023)

“...จังหวัดสุรินทร์มีช่างประมาณ 600 เชือก การให้บริการนักท่องเที่ยว
ด้านการแสดงโดยชุมชน ยังขาดเครื่องดนตรีมาช่วยจัดการแสดง ด้านพิธีกรรม
การจับช้าง ปัจจุบันก็อยู่ในลักษณะการจำลอง การสาธิตเพื่อให้เกิดการสืบทอด
และช่างก็เป็นช่างบ้าน ไม่ใช่ช่างป่า...ยังมีปัญหาเรื่องการเลี้ยง และควาญช้าง
ยังขาดการพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี...” (A002, personal communication,
August 14, 2023)

ดังนั้น ช่างของกลุ่มชาติพันธุ์กูยจึงเป็นทุนทางวัฒนธรรมหนึ่งที่โดดเด่น และสามารถต่อยอด
พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้กับชุมชนได้ เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับช่าง
หรือการพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนครอบคลุมทุกด้าน เป็นต้น เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการทุนทางวัฒนธรรมวิถีคนเลี้ยงช้างกลุ่มชาติพันธุ์กูย จังหวัดสุรินทร์
อย่างเป็นระบบ
2. เพื่อสร้างกลไกความร่วมมือยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนของกลุ่มชาติพันธุ์กูย
คนเลี้ยงช้าง จังหวัดสุรินทร์

การทบทวนวรรณกรรม

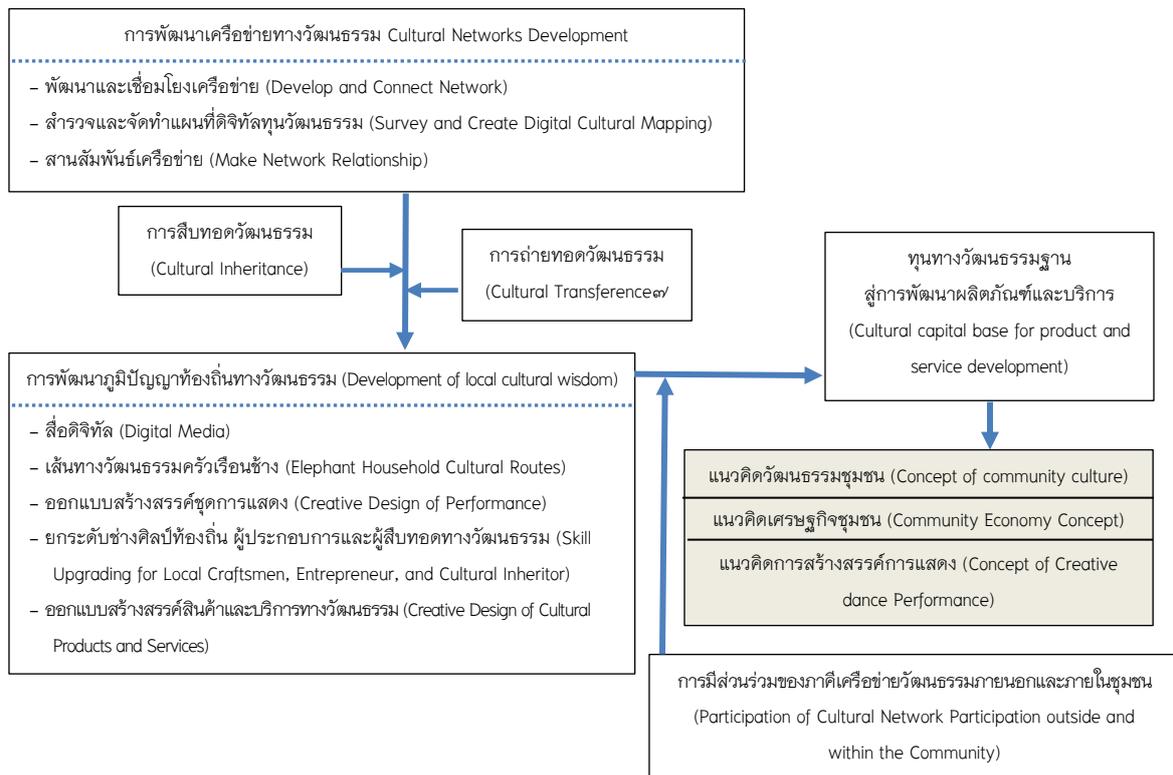
แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน (Concept of community Culture) มุ่งเน้นวิถีการดำเนินชีวิต (The Way of Life)
ของคนในสังคม นับตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ
วิถีจรรยา และขนบธรรมเนียมปฏิบัติร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิถีแสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต
โดยแนวทางการแสดงถึงวิถีชีวิตนั้นอาจมาจากเอกชน หรือคณะบุคคลทำเป็นตัวอย่าง แล้วต่อมาคนส่วนใหญ่
ก็ปฏิบัติสืบทอดกันมา วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา เมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบ
สิ่งใหม่ วิถีใหม่ที่ใช้แก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า อาจทำให้สมาชิกของสังคม
เกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม ดังนั้น การรักษาหรือธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิม จึงต้อง
มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย (Boonmee,
2022) แนวคิดทุนทางวัฒนธรรม ถูกมองได้ 2 รูปแบบ คือ มีตัวตน (จับต้องได้) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในรูปแบบ
งานศิลปะและสิ่งประดิษฐ์ เช่น ภาพวาด ประติมากรรม อาคารบ้านเรือนที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม เป็นต้น
และ ไม่มีตัวตน (จับต้องไม่ได้) ประกอบด้วยงานศิลปะ เช่น ดนตรี วรรณกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี
ค่านิยม ความเชื่อที่สืบทอดกันมาและประกอบขึ้นเป็นวัฒนธรรมของกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็กลุ่มที่ถูกกำหนด
ในระดับชาติ ระดับภูมิภาค ศาสนา ชาติพันธุ์ เป็นต้น รวมถึงเครือข่ายวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ที่สนับสนุน
มนุษย์ (Kaewkamon et al., 2021) กอปรกับการเชื่อมโยงกับแนวคิดการสร้างสรรค์การแสดง (Concept of
Creative dance Performance) เน้นการแสดงออกและรูปแบบปฏิสัมพันธ์ที่เป็นตัวตนและกระตุ้นการพัฒนา
วิธีการใหม่สำหรับการออกแบบปฏิสัมพันธ์ตามการเคลื่อนไหว ความก้าวหน้าในการออกแบบปฏิสัมพันธ์

มีนัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการเล่นร่าของชุมชน (Françoise et al., 2022) กำหนดให้นักแสดงต้องจัดการกระบวนการไปพร้อมกัน ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและปัจจัยต่าง ๆ เช่น ทักษะ อารมณ์ สถานะทางกายภาพ และองค์ประกอบแวดล้อม เช่น การกระทำของเพื่อนนักแสดง การวางตำแหน่งสิ่งของ และพื้นที่โดยรวม เป็นต้น เป็นการเคลื่อนไหวในช่วงเวลาที่เกิดขึ้น คือ การสร้างสรรค์แบบตลอดเวลา และประสิทธิภาพของการเคลื่อนไหวที่ไม่ได้วางแผนไว้ต้องดำเนินการและโต้ตอบทันที ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ความซับซ้อน การประสานงาน การจัดแนวทางการแสดง (Albright & Gere, 2003; Blom & Chaplin, 1988; Roche & Burrige, 2022) ดังนั้น สิ่งสำคัญในการแสดงนาฏศิลป์ คือ การสำรวจทางศิลปะ การอนุรักษ์ วัฒนธรรม และนวัตกรรมการแสดง ที่ช่วยเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ สามารถสำรวจการเคลื่อนไหว และส่งเสริมการแสดงออกส่วนบุคคล (Albright, 2015)

แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน (Community Economy Concept) ตั้งอยู่บนหลักการของการให้สมาชิกทุกคนในสังคมสามารถเข้าถึงทรัพยากรและเข้าถึงผลของกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างอิสระและเท่าเทียมกัน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการส่งเสริมความเสมอภาค การรวมสังคม และความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ถูกนำมาพิจารณาตัดสินใจทางเศรษฐกิจ การเอาชนะอุปสรรคระหว่างการค้า การลงทุน ความช่วยเหลือ และทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างสภาพแวดล้อม ทักษะการปฏิบัติ การจัดการโดยการลงทุนเพื่อผลกำไร การริเริ่มโครงการที่ช่วยลดความยากจน การตอบสนองความต้องการ และบูรณาการเข้ากับห่วงโซ่อุปทาน ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน เป็นประโยชน์ และเอื้ออำนวยการเติบโตทางเศรษฐกิจร่วมกัน โดยมีแนวคิดแบบครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 1) การสร้างกลไกใหม่เพื่อบรรเทาและขจัดความหิวอดระงักทางเศรษฐกิจที่เกิดจากโลกาภิวัตน์ (การกำหนดค่าศัพท์สำคัญ) 2) การสร้างแบบจำลองทางปัญญาการพัฒนาที่ยั่งยืนของสังคม (Burick, 2022) (สร้างหลักการพื้นฐาน) 3) การคิดทางเศรษฐกิจแบบพหุนิยมเข้ากับวิทยาศาสตร์ (Brand-Correa, 2022) (การระบุดองค์ประกอบเฉพาะ) 4) การนำเทคโนโลยีไปใช้ (การประยุกต์และใช้งานจริง) สามารถเกิดขึ้นได้จากหลักการที่แตกต่างกัน (Krysovaty et al., 2024) ซึ่งในส่วนของการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายวัฒนธรรมภายนอกและภายในชุมชน เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมกับชีวิตผู้คนและชุมชนมากขึ้น โดยเน้นการใช้วัฒนธรรมและศิลปะ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่แสดงให้เห็นถึงวิธีการดึงดูดผู้อยู่อาศัยในพื้นที่และผลักดันริเริ่มการออกแบบโครงการใหม่ในท้องถิ่นร่วมกัน เป็นแนวทางสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้มีส่วนร่วมในท้องถิ่น เพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มองเห็นได้และมองไม่เห็นในชุมชนของตนเอง รวมทั้งเป็นวิธีการนำวัฒนธรรมและศิลปะไปใช้แก้ปัญหาด้านการรวมกลุ่มทางสังคมและเศรษฐกิจด้วย (Duxbury et al., 2024)

แนวคิดการพัฒนาเครือข่ายทางวัฒนธรรม (Cultural Networks Development) บ่งชี้ว่าการสร้างความเชื่อมโยงและส่งเสริมความรู้สึก เป็นส่วนหนึ่งภายในชุมชนท้องถิ่นที่สำคัญต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน การใช้เครื่องมือดิจิทัลและเครื่องมือสร้างสรรค์เปิดโอกาสในการส่งเสริมด้านการเรียนรู้ การผลิตอาหาร การท่องเที่ยว และการวิจัยพื้นที่ชนบท นำไปสู่การเสริมสร้างศักยภาพและโอกาส รวมถึงความมีศักยภาพที่จะส่งเสริมความยืดหยุ่น ความเท่าเทียม และโครงสร้างทางสังคมในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น (Del Soldato &

Massari, 2024) สำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการทางวัฒนธรรม มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ชุมชนสามารถประกอบอาชีพด้วยการพึ่งพาตนเอง นำทรัพยากรที่มีในชุมชนหรือใกล้เคียงมาใช้ให้เกิดประโยชน์ สร้างขีดความสามารถด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน สร้างความโดดเด่นน่าสนใจ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางสินค้า สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (Swangkong, 2020) ด้วยหลักเศรษฐศาสตร์วิเคราะห์ (Economic Analysis or Positive Economics) ทูทางวัฒนธรรมฐานสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการด้วยวงล้อห่วงโซ่อุปทาน โดยผ่านเครื่องมือ Ansoff's Matrix หรือตารางการขยายสินค้า/ตลาด (Product/Market Expansion Grid) ซึ่งถูกคิดค้นโดย Mr. Harry Igor Ansoff และฐานข้อมูลทางสถิติด้านเศรษฐศาสตร์ของผลิตภัณฑ์ เป็นตัวเลือกที่ช่วยให้สามารถจัดหมวดหมู่ทางกลยุทธ์ที่ใช้ในแง่ของการเจาะตลาด การพัฒนาตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การกระจายความเสี่ยง สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ความสามารถในการทำกำไร และมีศักยภาพในการสร้างมูลค่าสูงสุด (Askar & Do, 2024)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

Figure 1. Conceptual Framework

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) (Phothisita, 2016) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) (Naiyapat, 2008)

ประชากร กลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนที่มีทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในพื้นที่ 6 ชุมชน ประกอบด้วย บ้านกระโพ บ้านจินดา บ้านตากกลาง บ้านตาทิพย์ บ้านหนองบัว และบ้านศาลา ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ในปี พ.ศ. 2564 รวมทั้งสิ้น 15,738 คน (Krapho Subdistrict Administrative Organization, 2022) และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาร่วมงานนิทรรศการเยือนถิ่นชมเมืองกู่คนเลี้ยงช้าง จังหวัดสุรินทร์

กลุ่มเป้าหมาย กำหนดโดยการจำแนกตามกิจกรรม ซึ่งไม่ใช่หลักความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) จะคำนึงถึงความสะดวกในการเก็บข้อมูลผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 เป็นการเลือกแบบอิงบุคคลที่เป็นผู้นำชุมชน 6 คน พระสงค์ 1 รูป นักวิชาการวิจัยและเชิงพื้นที่ 4 คน หมอช้าง 1 คน ตัวแทนผู้เคยร่วมพิธีกรรม 5 คน ผู้ประกอบการ 5 คน หน่วยงานภาครัฐ 5 คน ประชาชนชาวบ้าน 3 คน รวม 30 คน กลุ่มที่ 2 เป็นการเลือกแบบเจาะจงผู้ที่เป็นเยาวชนลูกหลานชุมชนคนเลี้ยงช้าง 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 6 คน รวม 24 คน หมอช้าง 1 คน ความรู้ช้าง 3 คน และผู้นำชุมชน 2 คน รวม 30 คน กลุ่มที่ 3 เป็นการเลือกแบบเจาะจงผู้ประกอบการและชุมชนคนเลี้ยงช้างใน 6 พื้นที่ พื้นที่ละ 5 คน รวม 30 คน กลุ่มที่ 4 เป็นการเลือกแบบแบ่งกลุ่ม คือ เยาวชนลูกหลานชุมชนคนเลี้ยงช้างและชุมชนคนเลี้ยงช้าง จำนวน 30 คน กลุ่มที่ 5 เป็นการเลือกแบบอิงบุคคลผู้ที่เป็นความรู้อาชีพ 10 คน ผู้นำชุมชน 2 คน และชุมชนคนเลี้ยงช้าง 18 คน รวม 30 คน กลุ่มที่ 6 เป็นการเลือกแบบเจาะจงเป็นผู้หญิงที่อยู่ใน 6 พื้นที่ พื้นที่ละ 5 คน รวม 30 คน กลุ่มที่ 7 เป็นการเลือกแบบเจาะจงผู้ประกอบการผลิตสินค้าและบริการใน 6 พื้นที่ พื้นที่ละ 5 คน รวม 30 คน กลุ่มที่ 8 เป็นการเลือกแบบเจาะจงเป็นนักวิชาการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ หมอช้าง พระสงค์ ผู้เคยร่วมพิธีกรรม ผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ และประชาชนชาวบ้าน 6 ชุมชน ชุมชนละ 5 คน รวม 30 คน

สำหรับการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ 9 คือ นักท่องเที่ยว กรณีประชากรมีจำนวนไม่แน่นอน (Infinite Population) โดยทราบเพียงว่ามีจำนวนมาก ใช้สูตรการคำนวณ $N = (Z_c \sigma / e_M)^2$ เมื่อ N เท่ากับจำนวนตัวอย่างประชากร Z_c เท่ากับคะแนน Z ตามระดับความมีนัยสำคัญที่คณะวิจัยกำหนดให้ (α) ความคลาดเคลื่อนมากที่สุดที่ยอมรับได้ (e_M) เป็น 1/10 ของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (σ) Z เท่ากับ 1.96 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($\alpha=0.05$) (Roscoe, 1975) ได้เท่ากับ 384 ตัวอย่าง ซึ่งตามหลักการประชากรที่มีขนาดไม่แน่นอนจะใช้กลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 30 หน่วย ถึง 500 หน่วย (Kamasuta, 1995) ดังนั้น คณะวิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง และทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญกับนักท่องเที่ยวที่สามารถให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจอย่างครบถ้วน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) กิจกรรมการจัดการทุนทางวัฒนธรรมและการสร้างกลไกความร่วมมือยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน จำนวน 8 กิจกรรม ซึ่งพัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีในการทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย (ภาพที่ 1) 2) แบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรม 3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กำหนดประเด็นเกี่ยวกับเรื่องราวการจับช้าง

วิถีชีวิต ความเชื่อ การสืบทอด แนวทางการพัฒนาแบบองค์รวม เศรษฐกิจชุมชน วัฒนธรรม เทคโนโลยี และนวัตกรรม และปัญหาอุปสรรค 4) แบบสังเกตกิจกรรมลักษณะมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับ พิธีกรรมการจับช้าง พฤติกรรมบริบทรอบข้าง และภาพรวมการเข้าร่วมและแต่ละกิจกรรม 5) แบบสอบถาม การรับรู้ชนิดปลายปิด แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์ระดับคะแนน คือ 1 คะแนน เท่ากับน้อยที่สุด 2 คะแนน เท่ากับน้อย 3 คะแนน เท่ากับปานกลาง 4 คะแนน เท่ากับมาก และ 5 คะแนน เท่ากับมากที่สุด (Srisa-ard et al., 2018) ทำการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พิจารณาให้คะแนนความคิดเห็น +1 คะแนน คือ มั่นใจว่ามีความสอดคล้อง 0 คะแนน คือ ไม่มั่นใจว่ามีความ สอดคล้อง และ -1 คะแนน คือ มั่นใจว่าไม่มีความสอดคล้อง วิเคราะห์ผลคะแนนด้วยการหาความสอดคล้อง ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย พบว่า ข้อคำถามในแต่ละชุดมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 (Srisa-ard et al., 2018)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามใน 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ดำเนินกิจกรรมที่ 1 สร้างเครือข่าย สสำรวจ และจัดทำแผนที่ทุนทางวัฒนธรรม กับกลุ่มที่ 1 โดยการตอบแบบสำรวจและให้สัมภาษณ์ กิจกรรมที่ 2 ถ่ายทอด ถอดบทเรียน และสืบทอดเรื่องราววิถีชีวิต กลุ่มชาติพันธุ์กวนคนเลี้ยงช้าง จังหวัดสุรินทร์ กับกลุ่มที่ 2 โดยการสัมภาษณ์ร่วมกับการบันทึกข้อมูล การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แนะนำผู้ให้ข้อมูลคนต่อไปจนครบหรือได้ข้อมูล อิ่มตัวเพียงพอแล้ว

ระยะที่ 2 ดำเนินกิจกรรมที่ 3 ออกแบบสร้างสรรค์สินค้าและบริการทางวัฒนธรรมชุมชน กิจกรรมที่ 4 พัฒนาสื่อดิจิทัลทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์กวนคนเลี้ยงช้าง จังหวัดสุรินทร์ กิจกรรมที่ 5 พัฒนาโปรแกรมเรียนรู้วัฒนธรรมครัวเรือนช้าง โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มที่ 4 กลุ่มที่ 7 และกลุ่มที่ 8 กิจกรรมที่ 6 ออกแบบสร้างสรรค์ชุดการแสดงวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์กวนคนเลี้ยงช้าง จังหวัดสุรินทร์ ร่วมกับกลุ่มที่ 6 กลุ่มที่ 8 และกิจกรรมที่ 7 ยกระดับช่างศิลป์ท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และผู้สืบทอดทางวัฒนธรรม ร่วมกับกลุ่มที่ 5 กลุ่มที่ 7 กลุ่มที่ 8 พร้อมกับบันทึกข้อมูลการสังเกตกิจกรรม

ระยะที่ 3 ดำเนินกิจกรรมที่ 8 จัดงานนิทรรศการเยือนถิ่นชมเมืองกวนคนเลี้ยงช้าง จังหวัดสุรินทร์ โดยทำการสัมภาษณ์กลุ่มที่ 8 เป็นรายบุคคล และแนะนำผู้ให้สัมภาษณ์คนต่อไปจนครบหรือได้ข้อมูลอิ่มตัว เพียงพอแล้ว พร้อมกับโดยให้กลุ่มที่ 9 ซึ่งเป็นผู้ที่เข้าร่วมงานทำการตอบแบบสอบถามด้วยความสมัครใจ ครบ 400 ตัวอย่าง เป็นไปตามจำนวนที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

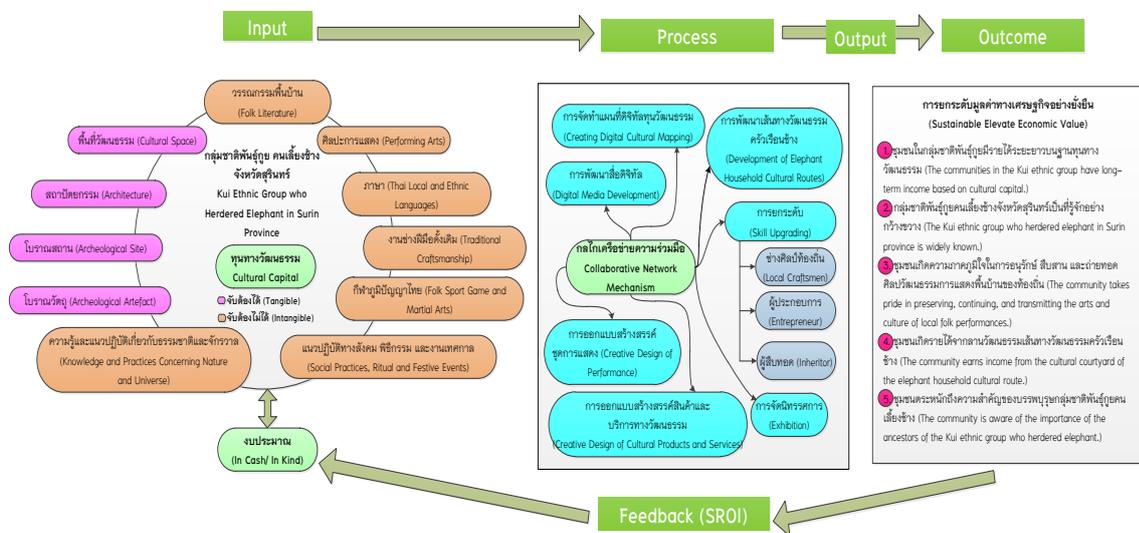
ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ การสัมภาษณ์ และการสังเกต เป็นการรวบรวมข้อมูลจริงแล้วนำมาวิเคราะห์ เพื่อหาความสัมพันธ์และรูปแบบที่เกิดขึ้น โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การจำแนก และจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) และการวิเคราะห์สาเหตุและผล (Cause and Effect Analysis) ด้วยวิธีทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory Method) พยายามสร้างมโนทัศน์ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม

โดยอาศัยข้อมูลในลักษณะอุปนัย (Inductive) (Phothisita, 2016) โดยมีจุดเน้นทางกระบวนการและวิธีการ ที่ให้ความสำคัญกับความใกล้ชิดระหว่างผู้วิจัยกับสภาพปรากฏการณ์ (Chaiyamporn, 2013) สำหรับ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ซึ่งเป็นวิธีวิทยาศาสตร์โดยใช้เครื่องมือวัดปรากฏการณ์และใช้ข้อมูล วิเคราะห์ทางสถิติเป็นตัวเลขแสดงผลการวัด (Naiyapat, 2008) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาหาค่าเฉลี่ย (Mean: M) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) กำหนดเกณฑ์การแปลผลระดับ การรับรู้ด้วยค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 อยู่ในระดับน้อยที่สุด 1.50-2.49 อยู่ในระดับน้อย 2.50-3.49 อยู่ในระดับปานกลาง 3.50-4.49 อยู่ในระดับมาก และ 4.50-5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด (Best, 1981) และใช้โปรแกรมไมโครซอฟท์วิซิโอ (Microsoft Visio Program) ในการวาดภาพประกอบ (Mahidol University, 2020)

ผลการวิจัย

การศึกษารูปแบบการจัดการทุนทางวัฒนธรรมวิถีคนเลี้ยงช้างกลุ่มชาติพันธุ์กูย จังหวัดสุรินทร์

อย่างเป็นระบบ

ภาพที่ 3 รูปแบบการจัดการทุนทางวัฒนธรรมวิถีคนเลี้ยงช้างกลุ่มชาติพันธุ์กูย จังหวัดสุรินทร์
Figure 3. Cultural Capital Management Model of Kui Ethnic Group who Herdered Elephant in Surin Province province

จากภาพที่ 3 แสดงรูปแบบการจัดการทุนทางวัฒนธรรมวิถีคนเลี้ยงช้างกลุ่มชาติพันธุ์กูย จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสำรวจและจัดทำแผนที่ดิจิทัลทุนวัฒนธรรม โดยมีทุนทางวัฒนธรรมหลากหลาย ทั้งจับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ จะมีการกระจายตัวของทุนทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับช้างทุกชุมชน ไม่ว่าจะเป็ นสถาปัตยกรรมที่มีสัญลักษณ์ของช้างอยู่ด้วย ร้านค้า ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับช้าง เช่น

แหวน กำไล สร้อยคอ ตุ้มหู ที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำจากงาช้างหรือหางช้าง เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้ชุมชนเกิดจุดเด่นของการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีสินค้าและบริการที่ชัดเจนเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

2. การถ่ายทอดและสืบทอดเรื่องราว พบว่า เด็กรุ่นใหม่มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับช้างจากครอบครัวตนเองและเพื่อนบ้านที่เลี้ยงช้างมีความหวังใจในเศรษฐกิจของครอบครัวและเปิดรับสื่อดิจิทัลที่ทันสมัยส่งผลให้งานวิจัยนี้ได้พัฒนาสื่อดิจิทัลที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน คือช่องทางยูทูบและสติกเกอร์ไลน์ ซึ่งเนื้อหาที่ควรนำเสนอ (Digital Content) เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวของการจับช้างในอดีตได้ดี คือ ภาพเคลื่อนไหว 3 มิติ (3D Animation) เรื่อง ปราสาทอินทขิล โดยรับชมได้ที่ <https://www.youtube.com/watch?v=Gt84Z261TbE> นอกจากนี้การสื่อสารด้วยสติกเกอร์ไลน์ ยังคงเป็นความนิยมในปัจจุบัน ซึ่งตัวละครที่ออกแบบจะต้องสื่อสารถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์กัญญาได้เป็นอย่างดี สติกเกอร์ไลน์ชื่อ กัญญาเจียงสุรินทร์ สามารถดาวน์โหลดได้ที่ [https://line.me /S/sticker/25349840](https://line.me/S/sticker/25349840)

3. การพัฒนาเส้นทางวัฒนธรรมครัวเรือนช้าง พบว่า เป็นการให้บริการโปรแกรมเส้นทางท่องเที่ยววิถีครัวเรือนช้าง ที่แสดงให้เห็นเส้นทางดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์กัญญาคนเลี้ยงช้างจังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 1) วิถีความเป็นอยู่ 2) ภูมิปัญญาการเลี้ยงช้าง 3) เศรษฐกิจครัวเรือนช้าง 4) ความเชื่อครัวเรือนช้าง 5) วัฒนธรรมประเพณีครัวเรือนช้าง 6) งานสร้างสรรค์ครัวเรือนช้าง และ 7) การสืบทอดภูมิปัญญาครัวเรือนช้าง โดยรับชมได้ที่ <https://www.facebook.com/profile.php?id=61556268080287>

4. การออกแบบสร้างสรรค์ชุดการแสดง พบว่า ทูทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์กัญญา มีหลายมิติที่สามารถหยิบยกมาพัฒนาเป็นชุดการแสดงเพื่อส่งเสริมกิจกรรมภายในชุมชนได้ตลอดทั้งปี ทั้งงานประเพณีงานท่องเที่ยว หรืองานรับรองแขกบ้านแขกเมือง ซึ่งด้านการไหว้ศาลประจำ โดยมีชุดการแสดงประกอบด้วย รำวงสรวงครูประกำช้างชาวกัญญาเจียง มีท่ารำที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตภูมิปัญญา พิธีกรรมไหว้ศาลประจำ 17 ท่ารำ และดนตรี ชื่อ ลายบายศรีอาเจียง รับชมที่ https://www.youtube.com/watch?v=2Rx_LdomQik

5. การออกแบบสร้างสรรค์สินค้าและการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ประกอบไปด้วย 1) เสื้อแขวนข้อมือชาวกัญญากระโป 2) ผลิตภัณฑ์งานแกะสลักเครื่องประดับงาช้าง 3) การผลิตปุ๋ยมูลช้างตำบลกระโป 4) ผลิตภัณฑ์กำไล และแหวนหางช้าง 5) กระถางช้างปูนปั้น 6) หมวกกอกจักสานบ้านกระโป 7) เครื่องเป่าซังเขาควาย และ 8) ผ้ากระบูลตื้นขึ้น “ปลออาเจียง” โดยการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้ดำเนินการทดสอบมาตรฐานของปุ๋ยให้แก่ปุ๋ยช้างตำบลกระโป พบว่า ค่าไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโปตัสเซียม ผ่านเกณฑ์ทวนสอบแต่อยู่นอกขอบข่ายที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO/IEC 17025:2017

6. การส่งเสริมการรับรู้คุณค่าและสร้างมูลค่าวัฒนธรรม โดยจัดนิทรรศการเยือนถิ่นชมเมืองกัญญาคนเลี้ยงช้าง จังหวัดสุรินทร์ มีกิจกรรม ดังนี้ การแสดงดนตรีพื้นบ้าน การแสดงรำวงสรวงครูประกำช้างชาวกัญญาเจียง เรื่องเล่าปราสาทอินทขิล ชมสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่น ชมวิถีชีวิตครัวเรือนช้าง และอาหารพื้นบ้านชาวกัญญา เกิดการรับรู้คุณค่าและสร้างมูลค่าของสินค้าและบริการ โดยรับชมได้ที่ <https://www.facebook.com/kuisurin>

การสร้างกลไกความร่วมมือยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนของกลุ่มชาติพันธุ์กวยคนเลี้ยงช้าง จังหวัดสุรินทร์

ตารางที่ 1 กลไกความร่วมมือยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนของกลุ่มชาติพันธุ์กวยคนเลี้ยงช้าง จังหวัดสุรินทร์

Table 1. A cooperation mechanism to raise the sustainable economic value of the Kui Elephant Herders ethnic group. Surin Province

กิจกรรม (Activity)	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Related agencies)	ผลที่เกิดขึ้น (The Results)
1. วางแผน กำกับ ติดตาม สรุปผลการดำเนินงาน (Plan, supervise, follow up, summarize operational results.) ที่มา: ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2566 ณ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ Source: March 14th, 2023 at Office of the President, Surindra Rajabhat University in Surin Province	1. หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย ราชภัฏสุรินทร์ (Departments within the university Surin Rajabhat) ที่มา: ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2566 ณ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ Source: May 8th, 2023 at Office of Arts and Culture, Surindra Rajabhat University in Surin Province	1. เครือข่ายความร่วมมือการจัดการทุนทางวัฒนธรรมภายใน 1 เครือข่าย (One internal cultural capital management cooperation network)
2. แผนที่ทุนทางวัฒนธรรม (Cultural capital map) ที่มา: ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2566 ณ องค์การบริหารส่วนตำบลกระโพ จังหวัดสุรินทร์ Source: April 20th, 2023 at Krapo Subdistrict Administrative Organization in Surin Province	1. วัดป่าอาเจียง (Ah Chiang Forest Temple) 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ (Surindra Rajabhat University) 3. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ (Surin Provincial Cultural Office) 4. องค์การบริหารส่วนตำบลกระโพ (Krapo Subdistrict Administrative Organization) 5. กำนันกระโพ ผู้ใหญ่บ้านจินดา ผู้ใหญ่บ้านตากกลาง ผู้ใหญ่บ้านหนองบัว ผู้ใหญ่บ้านศาลา ผู้ใหญ่บ้านตาทิตย์ (Kamnan Krapo, headman of Chinda village Village Headman Ta Klang Nong Bua Village Headman Sala Village Headman Village headman Tathit) 6. ผู้ประกอบการร้านค้าชุมชน (Community store operators) 7. ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ (Homestay operators) 8. หมอช้าง (Doctor Chang)	1. เครือข่ายความร่วมมือการจัดการทุนทางวัฒนธรรม 2 เครือข่าย (เครือข่ายภายนอกและเครือข่ายภายในมหาวิทยาลัย) (Two cultural capital management cooperation networks (external networks and networks within the university)) 2. ข้อมูลทุนทางวัฒนธรรม อย่างน้อย 50 รายการ (Information on cultural capital, at least 50 items) 3. อินโฟกราฟิกแผนที่ทุนทางวัฒนธรรม 1 รายการ (1 Cultural Capital Map Infographic)
3. ประชุม : ศิลปะ บทกวี ดนตรี ลีลา เล่าขานตำนาน สืบสานภูมิปัญญา (Activities: art, poetry, music, style, telling legends, passing on wisdom)	1. วัดป่าอาเจียง (Ah Chiang Forest Temple) 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ (Surindra Rajabhat University) 3. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ (Surin Provincial Cultural Office) 4. องค์การบริหารส่วนตำบลกระโพ (Krapo Subdistrict Administrative Organization)	1. เครือข่ายความร่วมมือการจัดการทุนทางวัฒนธรรม 2 เครือข่าย (เครือข่ายภายนอกและเครือข่ายภายในมหาวิทยาลัย) (Two cultural capital management cooperation networks (external networks and networks within the university)) 2. การแสดง “รำวงสรวงครูประจำช้าง ชาวกวยอาเจียง” (Dance to worship “Kru Pakamchang of Kui Arjiang people”) 3. เยาวชนต้นกล้ากิจกรรมแสดงดนตรีพื้นบ้าน (Youth Tonkla folk music performance activity)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

Table 1. (Conts.)

กิจกรรม (Activity)	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Related agencies)	ผลที่เกิดขึ้น (The Results)
ที่มา: ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2566 ณ วัดป่าอาเจียง ตำบลกระโพ จังหวัดสุรินทร์ Source: July 12th, 2023 at Pa Ar Jiang Temple, Krapo Subdistrict in Surin Province		4. โน้ตเพลง “ลายบายศรีอาเจียง” (Sheet music “Lai Bai Sri Ah Chiang)4. นักเล่าเรื่องราวท่องเที่ยวชุมชน (Community travel story teller)
4. เทศกาลงานบุญโหมงเจียง (Bunrom Chiang Festival) ที่มา: ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2566 ณ วัดป่าอาเจียง ตำบลกระโพ จังหวัดสุรินทร์ Source: July 23th, 2023 at Pa Ar Jiang Temple, Krapo Subdistrict in Surin Province	1. วัดป่าอาเจียง (Ah Chiang Forest Temple) 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ (Surindra Rajabhat University) 3. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ (Surin Provincial Cultural Office) 4. องค์การบริหารส่วนตำบลกระโพ (Krapo Subdistrict Administrative Organization)	1. เครือข่ายความร่วมมือการจัดการทุนทางวัฒนธรรม 2 เครือข่าย (เครือข่ายภายนอกและเครือข่ายภายในมหาวิทยาลัย) (Two cultural capital management cooperation networks (external networks and networks within the university)) 2. ชุดการแสดง “รำวงสรวงครูประจำช้าง ชาวกุยอาเจียง” นำขบวนแห่คนบนหลังช้าง (The performance set “Kru Pakamchang of Kui Arjiang people” leading a riding elephant ordination ceremony)
5. นิทรรศการ: ศิลปะ บทกวี ดนตรี ลีลา เล่าขานตำนาน สืบสานภูมิปัญญา (Exhibition: Art, poem, music, movement, legendary telling, inheriting wisdoms) ที่มา: ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2566 ณ วัดป่าอาเจียง ตำบลกระโพ จังหวัดสุรินทร์ Source: October 7th, 2023 at Pa Ar Jiang Temple, Krapo Subdistrict in Surin Province	1. วัดป่าอาเจียง (Ah Chiang Forest Temple) 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ (Surindra Rajabhat University) 3. องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองสิงห์ (Mueang Ling Subdistrict Administrative Organization) 4. องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองที (Mueang Tee Subdistrict Administrative Organization) 5. องค์การบริหารส่วนตำบลกระโพ (Krapo Subdistrict Administrative Organization) 6. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ (Surin Provincial Cultural Office) 7. สภาวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ (Surin Provincial Cultural Council) 8. สภาวัฒนธรรมอำเภอท่าตูม (Tha Tum District Cultural Council) 9. เครือข่ายชุมชนในพื้นที่ตำบลกระโพ (Community Network in Krapo Subdistrict Area) 10. เครือข่ายโรงเรียน (School Network in Krapo Subdistrict Area)	1. เวทีการสืบทอดเรื่องราววิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์กุยคนเลี้ยงช้าง (A stage for inheriting stories of the way of life of the Kui ethnic group, elephant farmers) 2. โรงทานจากเครือข่ายความร่วมมือ (Almshouse from the cooperation network)

จากตารางที่ 1 แสดงกลไกเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ซึ่งเกิดจากการจัดการและประสานงานเพื่อสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงบุคคล องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันทำงาน นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่มีร่วมกัน 7 กลไก ดังนี้

1. กลไกการสร้างและรวบรวมทรัพยากร โดยแผนที่ดิจิทัลทุนวัฒนธรรม (Digital Cultural Capital Mapping) โดยการทำแผนที่ในรูปแบบดิจิทัลเพื่อให้ชุมชนได้ค้นหาทุนทางวัฒนธรรมของตนเอง สามารถรวบรวม จัดเก็บข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ ทำให้การเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายผ่านเทคโนโลยีและระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์
2. กลไกการแบ่งปันทรัพยากร โดยสื่อดิจิทัล (Digital Media) ทำให้เกิดการรับรู้คุณค่าและมูลค่าของทุนทางวัฒนธรรมได้รวดเร็วและง่ายยิ่งขึ้น
3. กลไกการสร้างความสัมพันธ์ โดยใช้เส้นทางวัฒนธรรมครัวเรือนช้าง (Cultural Route of Elephant Households) เกิดการส่งเสริมชุมชนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ทำให้ได้รับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เดิมและพัฒนาพื้นที่ใหม่อย่างต่อเนื่อง
4. กลไกการสร้างสรรค์การแสดง โดยออกแบบสร้างสรรค์ชุดการแสดงอัตลักษณ์ชุมชน (Creative Design of Community Identity Display Dets) ด้วยทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ภายในชุมชน ที่สะท้อนให้เห็นถึงสัญลักษณ์ทางคุณค่าของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้คนเลี้ยงช้างในพื้นที่ เป็นการส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่คู่ชุมชนต่อไป
5. กลไกการวิจัยและพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการสร้างสรรค์สินค้าและบริการทางวัฒนธรรม (Cultural Products and Services Creation) การออกแบบสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ให้เป็นนวัตกรรมใหม่ ทำให้ลูกค้ามีช่องทางการเลือกสินค้าได้หลากหลายและสร้างมูลค่าเพิ่มและรายได้ให้กับชุมชนมากขึ้น
6. กลไกการพัฒนาทักษะและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการยกระดับช่างศิลป์ท้องถิ่น (Elevating Local Artisans) ผู้ประกอบการ และผู้สืบทอด เป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องและสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับชุมชน (Long Life Learning)
7. กลไกการสื่อสารและประชาสัมพันธ์แบบมีส่วนร่วม โดยการจัดนิทรรศการ หรือกิจกรรมชุมชน (Exhibitions or Community Activities) ทำให้เกิดการสร้างการรับรู้และสร้างรายได้ให้ชุมชน ซึ่งอาจจะเป็นกิจกรรมเดิมจัดขึ้นทุกปี หรือเป็นกิจกรรมใหม่ตามสถานการณ์ปัจจุบัน ด้วยการรวมตัวของชุมชนและเครือข่ายทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ตารางที่ 2 การรับรู้วัฒนธรรมชาติพันธุ์ผู้คนเลี้ยงช้าง จังหวัดสุรินทร์ ด้วยเครือข่ายวัฒนธรรม

Table 2. Overall perception among participants in exhibitions and activities regarding the cultural heritage of the Kui elephant-keeping ethnic group in Surin Province through cultural networks

รายการ (Items)	M	S.D.	ระดับการรับรู้ (Level of awareness)
1. ทุนทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ผู้คนเลี้ยงช้าง จังหวัดสุรินทร์มีความหลากหลาย (Cultural diversity of the Kui elephant herders group's funding, Surin Province)	4.58	0.56	มากที่สุด (Highest)
2. การอนุรักษ์ สืบสาน และถ่ายทอดการจับช้างมีความต่อเนื่อง (Continuity in the conservation, revival, and transmission of elephant-catching practice)	4.16	0.73	มาก (High)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

Table 2. (Conts.)

รายการ (Items)	M	S.D.	ระดับการรับรู้ (Level of awareness)
3. พิธีกรรมสำคัญในกลุ่มชาติพันธุ์ผู้คนเลี้ยงช้างเป็นที่รู้จักในวงกว้าง (Significant ceremonies known widely among the Kui elephant herders ethnic group)	4.11	0.83	มาก (High)
4. ประชาชนชาวบ้านมีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาการเล่าเรื่องวิถีช้าง (Villagers' pride in the cultural wisdom of elephant-related storytelling)	4.04	0.65	มาก (High)
5. ชุมชนมีความภาคภูมิใจในการอนุรักษ์ สืบสาน และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้านของท้องถิ่น (Community pride in the conservation, revival, and transmission of local traditional performing arts)	4.51	0.53	มากที่สุด (Highest)
6. การแสดงศิลปวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ผู้คนเลี้ยงช้างจังหวัดสุรินทร์เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง (Widely recognized cultural performances of the Kui elephant-herders ethnic group, Surin Province)	4.14	0.67	มาก (High)
7. การรับรู้คุณค่าลานวัฒนธรรมการแสดงของวิถีชาวกูย (Recognition of the cultural performance value of the Kui way of life)	3.83	0.70	มาก (High)
8. การรับรู้คุณค่ามีความภาคภูมิใจในทุนวัฒนธรรมชุมชน (Community pride in cultural heritage funds)	4.07	0.78	มาก (High)
9. เส้นทางวัฒนธรรมครัวเรือนช้างมีความสำคัญต่อชุมชน (The importance of the elephant household cultural route to the community)	4.11	0.73	มาก (High)
10. เส้นทางวัฒนธรรมครัวเรือนช้างเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง (The widely recognized elephant household cultural route)	3.98	0.58	มาก (High)
11. สินค้าและบริการทางวัฒนธรรมมีมูลค่าและทันสมัย (The value and modernity of cultural goods and services)	4.15	0.66	มาก (High)
12. ผู้ประกอบการเห็นคุณค่าในการขายสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้คนเลี้ยงช้าง (Entrepreneurs value the sale of cultural goods and services of the Kui ethnic group)	4.20	0.66	มาก (High)
13. ชุมชนมีภาพลักษณ์ที่ดีในความเป็นเมืองศิลปวัฒนธรรม (Communities have a good image in urban cultural art)	4.38	0.59	มาก (High)
14. เครือข่ายท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการจัดการทุนทางวัฒนธรรม (Local networks value cultural capital management)	4.39	0.64	มาก (High)
15. ความสนใจในการมาท่องเที่ยววัฒนธรรมชาติพันธุ์ผู้คนเลี้ยงช้าง จังหวัดสุรินทร์ในอนาคต (Interest in future cultural tourism of the Kui elephant herders ethnic group, Surin Province)	4.44	0.50	มาก (High)
โดยรวม (Overall)	4.20	0.27	มาก (High)

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาพรวมของผู้เข้าร่วมนิทรรศการและกิจกรรมมีการรับรู้วัฒนธรรมชาติพันธุ์ผู้คนเลี้ยงช้าง จังหวัดสุรินทร์ ด้วยเครือข่ายวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ($M=4.20$, $S.D.=0.27$) โดยมี 2 รายการ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ทุนทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ผู้คนเลี้ยงช้าง จังหวัดสุรินทร์ มีความหลากหลาย ($M=4.58$, $S.D.=0.56$) และชุมชนมีความภาคภูมิใจในการอนุรักษ์ สืบสาน และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้านของท้องถิ่น ($M=4.51$, $S.D.=0.53$) ขณะที่รายการที่อยู่ในระดับมากเป็นอันดับสุดท้าย คือ การรับรู้คุณค่าลานวัฒนธรรมการแสดงของวิถีชาวกูย ($M=3.83$, $S.D.=0.70$)

อภิปรายผล

รูปแบบการจัดการทุนทางวัฒนธรรมวิถีคนเลี้ยงช้างกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อจังหวัดสุรินทร์อย่างเป็นทางการเป็นระบบ ด้วยการจัดทำแผนที่ดิจิทัลทุนวัฒนธรรม พัฒนาสื่อดิจิทัล พัฒนาเส้นทางวัฒนธรรมครัวเรือนข้าง ออกแบบสร้างสรรค์ชุดการแสดงอัตลักษณ์ชุมชน สินค้าและบริการทางวัฒนธรรม ยกกระต่าช่างศิลป์ท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และผู้สืบทอด และจัดนิทรรศการ สามารถพัฒนาให้เกิดเศรษฐกิจวัฒนธรรมให้กับชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อเกิดรายได้ระยะยาวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมทำให้ชุมชนได้รู้จักชุมชนและเห็นช่องทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ นอกจากนี้ยังทำให้ชุมชนเกิดความหวงแหน ตระหนัก และภาคภูมิใจ ในการอนุรักษ์ สืบสาน และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้านของท้องถิ่นของตน เมื่อมีผู้มาเยี่ยมชม ก็จะสร้างรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์อันเกิดจากทุนวัฒนธรรมที่เกิดจากงานช่างฝีมือดั้งเดิม ซึ่งหากชุมชนเป็นผู้ให้บริการด้วยตนเองอย่างครบวงจรแล้ว รายได้ก็จะหมุนเวียนอยู่ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ชุมชนมีอาชีพมั่นคง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา สายทองคำ และคณะ (Saitongkum et al. 2023) กรวิภา เลาศิริรัตนชัย และธนสิทธิ์ ชมชิต (Laosrirattanachai & Chomchit, 2023 : 53) (Swangkong, 2020) ด้านสังคมและวัฒนธรรม สามารถส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของบรรพบุรุษ กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อคนเลี้ยงช้างผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยและสื่อสังคมออนไลน์ โดยพบว่า การทำ ภาพเคลื่อนไหว 3 มิติ สามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้สมจริงและนำเสนอวิถีชีวิตของคนออกไปจับข้างในอดีต ได้เข้าใจง่ายอย่างครบถ้วน และเข้าถึงผู้ชมได้มากขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากแอนิเมชันได้ถูกเผยแพร่ผ่านสื่อ สังคมยูทูป (YouTube) ที่มีผู้รับชมทั่วโลกทำให้เรื่องราวปราณีภาพข้างได้เผยแพร่สู่สาธารณะมากขึ้นด้วย หากแอนิเมชันได้รับความนิยมยังสามารถสร้างรายได้ไปพร้อมกับการส่งเสริมการรับรู้คุณค่าวัฒนธรรม ท้องถิ่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Li (2021) เกี่ยวกับงานแอนิเมชันเป็นสื่อใหม่ที่ใช้ในการนำเสนอ วัฒนธรรมสมัยใหม่ มีส่วนช่วยส่งเสริมการเผยแพร่วัฒนธรรมอันโดดเด่นอย่างมากในประเทศญี่ปุ่น ทำให้ แอนิเมชันมีผู้ชมไม่เพียงแต่ในเอเชียและมีผู้ชมทั่วโลก

กลไกเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนที่เกิดขึ้นจากการนำรูปแบบ การจัดการทุนทางวัฒนธรรมวิถีคนเลี้ยงช้างกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อจังหวัดสุรินทร์อย่างเป็นทางการเป็นระบบ ทำให้ผู้เข้าร่วม นิทรรศการและกิจกรรมได้รับรู้วัฒนธรรมชาติพันธุ์ญ้อเป็นอย่างมาก ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นวิธีการทำให้เกิด การพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถสร้างความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพทั้งในทางด้านการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรม การสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทักษะและความรู้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนได้ อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของชุมชน โดย Haferkamp and Smelser (1992) นำเสนอแนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ได้รับการยอมรับและมีความสำคัญในทางทฤษฎี ช่วยทำนาย แนวโน้มและข้อบกพร่องในอนาคตที่เป็นประโยชน์ทั้งปัจจุบันและอนาคต โดยหนึ่งในผลลัพธ์ของการพัฒนา อย่างยั่งยืนคือการกำหนดและนโยบายระดับชาติไปปฏิบัติเพื่อจัดการกับองค์ประกอบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Molinario et al., 2020; Santander et al., 2022) ด้วยการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ภารกิจ และแผนการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องในอนาคต (D'Adamo, et al., 2022) ดังนั้น การถ่ายโอนความรู้และการทำงานร่วมกันเป็นประเด็นพื้นฐานของการศึกษา การวิจัย และการเป็นผู้ประกอบการที่ยั่งยืน เป็นการอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนความรู้และเทคโนโลยีระหว่างสถาบันการศึกษา อุตสาหกรรม และชุมชน จะสร้างการทำงานร่วมกันที่ขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนไปข้างหน้า (Nousheen et al., 2020) โดยผู้ประกอบการและนวัตกรรมทางสังคมเป็นส่วนสำคัญในการจัดการกับความท้าทายด้านความยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพ (Terán-Yépez et al., 2020) การส่งเสริมความร่วมมือแบบสหวิทยาการและการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการสนับสนุนความพยายามด้านการวิจัยที่จัดการกับความท้าทายและแก้ปัญหาด้วยนวัตกรรม การปลูกฝังวัฒนธรรม การเป็นผู้ประกอบการส่งเสริมให้บุคคลสร้างแนวคิดและพัฒนาแนวทางแก้ไขที่สอดคล้องกับเป้าหมายความยั่งยืน (Hummels & Argyrou, 2021) การสนับสนุน ทรัพยากร และการให้คำปรึกษาที่จำเป็นแก่ผู้ประกอบการที่มีความมุ่งมั่นในภาคธุรกิจที่ยั่งยืนสามารถแปลงแนวคิดเป็นกิจกรรมทางธุรกิจได้ การผสมผสานเทคโนโลยี ระบบอัจฉริยะและอัตโนมัติ ช่วยขยายศักยภาพของการศึกษา การวิจัย และความเป็นผู้ประกอบการที่ยั่งยืนยิ่งขึ้น (Hariram et al., 2023)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้ประโยชน์

การประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการทุนทางวัฒนธรรมวิถีคนเลี้ยงช้างกลุ่มชาติพันธุ์ภูย จังหวัดสุรินทร์ ในชุมชน สามารถทำได้โดยการปรับให้เหมาะสมกับบริบทและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน ดังนั้น ควรมีการศึกษา วิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชนที่ต้องการประยุกต์ใช้ เพื่อให้เข้าใจถึงจุดเด่นและความเป็นเอกลักษณ์ชุมชนของตนเอง สามารถนำไปใช้พัฒนาและสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจในชุมชนอย่างยั่งยืนได้

ข้อเสนอแนะการวิจัยต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้กลไกความร่วมมือในชุมชนต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ การสำรวจและวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับโครงสร้างและกระบวนการความสำเร็จ การศึกษาความเป็นไปได้และข้อจำกัด รวมไปถึงการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชนที่มีวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง สามารถนำไปพัฒนาวิธีการส่งเสริมและยกระดับเศรษฐกิจที่เหมาะสมสำหรับชุมชนในแต่ละชุมชนให้สัมฤทธิ์ผลต่อไป

การนำไปใช้

ลิขสิทธิ์ผลงานที่เกิดจากการวิจัย จำนวน 5 ประเภท ประกอบด้วย 1) ประเภทวรรณกรรม ลักษณะงานนิพนธ์ จำนวน 2 รายการ คือ เลขทะเบียน ว.052022 คู่มืออธิบายทำรำบวงสรวงครูปะกำช้าง ชาวภูยอาเจียง และเลขทะเบียน ว.051923 ภูมิปัญญาคชศาสตร์กลุ่มชาติพันธุ์ภูยอาเจียง จังหวัดสุรินทร์ 2) ประเภทดนตรีกรรม จำนวน 1 รายการ เลขทะเบียน ด.289639 ลายบายศรีอาเจียง 3) ประเภทโสตทัศนวัสดุ จำนวน 1 รายการ เลขทะเบียน ส.019045 ชุดการแสดงรำบวงสรวงครูปะกำช้าง ชาวภูย

อาเซียน 4) ประเภท: ภาพยนตร์ จำนวน 1 รายการ เลขทะเบียน ภ.000934 แอนิเมชันสามมิติ เรื่อง
ปราสาทโพขน้าง และ 5) ประเภท: ศิลปกรรม ลักษณะงาน: จิตรกรรม จำนวน 1 รายการ เลขทะเบียน
ศ1.057034 กุญแจอาเซียนสุรินทร์

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากกองทุนวิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และหน่วยบริหาร
และจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ประจำปีงบประมาณ 2566

เอกสารอ้างอิง

- Abright, A. C. (2015). Split Intimacies: Corporeality in Contemporary Theater and Dance. In *The Oxford Handbook of Dance and Theater* (pp. 19–34). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199917495.013.53>
- Albright, A. C., & Gere, D. (Eds.). (2003). *Taken by surprise: A dance improvisation reader*. Wesleyan University Press.
- Askar, M. F., & Do, A. D. (2024). Strategic Management Practices to Increase Profitability in Real Estate Development: A Case Study of the Amani in Bogor City. *International Research Journal of Economics and Management Studies IRJEMS*, 3(3), 197–206. Doi: 10.56472/25835238/IRJEMS-V3I3P127
- Best, J. W. (1993). *Research in Education* (7th ed.). Allyn and Bacon.
- Blom, L. A., & Chaplin, L. T. (1988). *The moment of movement: Dance improvisation*. University of Pittsburgh Press.
- Boonmee, S. (2022). *Taboo and Health Behavior of the Elephant Charmers in Elephant Biosphere, the Kingdom of Thailand and Lao People's Democratic Republic* [Doctoral dissertation, Surindra Rajabhat University].
- Brand–Correa, L., Brook, A., Büchs, M., Meier, P., Naik, Y., & O'Neill, D. W. (2022). Economics for people and planet—moving beyond the neoclassical paradigm. *The Lancet Planetary Health*, 6(4), e371–e379. [https://doi.org/10.1016/S2542-5196\(22\)00063-8](https://doi.org/10.1016/S2542-5196(22)00063-8)
- Buriak, Y., Redko, K., Chornovol, A., & Orlenko, O. (2022). Sotsialno–ekonomichni aspekty staloho rozvytku Ukrainy v umovakh viyny (yevrointegratsiyni aspekty) [Socio–economic Aspects of Sustainable Development of Ukraine in the Conditions of War (Eurointegration Aspects)]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava. Seriya ekonomichna*, 34, 135–143.
- Chaiyamporn, S. (2013). *Qualitative research for development: concepts, methods, and applications*. National Institute of Development Administration (NIDA).

- D'Adamo, I., Gastaldi, M., & Morone, P. (2022). Economic sustainable development goals: Assessments and perspectives in Europe. *Journal of Cleaner Production*, 354, 131730. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2022.131730>
- Del Soldato, E., & Massari, S. (2024). Creativity and digital strategies to support food cultural heritage in Mediterranean rural areas. *EuroMed Journal of Business*, 19(1), 113–137. DOI 10.1108/EMJB-05-2023-0152
- Duxbury, N., Bakas, F. E., & Carvalho, C. P. (2024). Participatory knowledge co-production to activate culture in the development of small cities and rural areas in Portugal. *Social Enterprise Journal*, 20(2), 159–180. DOI 10.1108/SEJ-12-2022-0116
- Françoise, J., Fdili Alaoui, S., & Candau, Y. (2022, April). Co/da: Live-coding movement-sound interactions for dance improvisation. In *Proceedings of the 2022 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (pp. 1–13). Association for Computing Machinery. <https://doi.org/10.1145/3491102.3501916>
- Haferkamp, H., & Smelser, N. J. (1992). *Social Change and Modernity*. University of California Press.
- Hariram, N. P., Mekha, K. B., Suganthan, V., & Sudhakar, K. (2023). Sustainalism: An integrated socio-economic-environmental model to address sustainable development and sustainability. *Sustainability*, 15(13), 10682. <https://doi.org/10.3390/su151310682>
- Hummels, H., & Argyrou, A. (2021). Planetary demands: Redefining sustainable development and sustainable entrepreneurship. *Journal of Cleaner Production*, 278, 123804. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.123804>
- Kaewkamon, K., Thaothong, N., Rosruen, S., Petchehen, A., Rattanasupa, A., & Phutiariyawat, C. (2021). The use of cultural capital for sustainable community development. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 11(1), 77–93.
- Kanlayano, P. (2020). Conservation Ritual Saenpakam Chang of Chao Kui in Tha Tum District, Surin Province. *Journal of MCU Peace Studies*, 8(2), 711–725.
- Karnasuta, P. (1995). *Statistics for Behavioral Research* (2nd ed.). Chulalongkorn University.
- Krapho Subdistrict Administrative Organization. (2022). *Local Development Plan (2023–2027) Krapho Subdistrict Administrative Organization, Tha Tum District, Surin Province*. Local Development Plan. <https://krapho.go.th/planlos/fe5f84c7912da25a7cce025a36f5e102.pdf>
- Krysovatty, A., Ptashchenko, O., Kurtsev, O., & Ovagim, A. (2024). The Concept of Inclusive Economy as a Component of Sustainable Development. *Problemy Ekorozwoju*, 19(1), 164–172. <https://doi.org/10.35784/preko.5755>

- Laosrirattanachai, K., & Chomchit, T. (2023). Development of Performances by the Community to Manage the Cultural Tourism Cities on Local Products and Local Performances: Case Study Chet Samian Community in Ratchaburi Province. *Research and Development Institute Journal of Chaiyaphum Rajabhat University*, 5(3), 42–57.
- Li, C. (2021). Influence of Hayao Miyazaki’s Animation on the Cross–Cultural Spread of Japanese Traditional Culture under the Background of 5G and Wireless Communication. *Wireless Communications and Mobile Computing*, 1–5. <https://doi.org/10.1155/2021/1640983>
- Mahidol University. (2020). *Handbook Manual of Microsoft Visio Basic*. PubHTML5. <https://pubhtml5.com/tqbx/yifc/basic/>
- Mohd Hasri, U. H., Md Syed, M. A., & Runnel, C. (2022). Transmedia Storytelling in the Malaysian Animation Industry: Embedding Local Culture into Commercially Developed Products. *Atlantic Journal of Communication*, 30(2), 115–131. <https://doi.org/10.1080/15456870.2020.1835909>
- Molinario, E., Kruglanski, A. W., Bonaiuto, F., Bonnes, M., Cicero, L., Fornara, F., ... & Bonaiuto, M. (2020). Motivations to act for the protection of nature biodiversity and the environment: A matter of “Significance”. *Environment and Behavior*, 52(10), 1133–1163. <https://doi.org/10.1177/001391651882437>
- Mongliko, P. A., Apichano, P. A., Somjai, T., Siriphaphagon, Y., Kanthiang, K., & Klaungrit, S. (2022). A Study of Elephant Healer Belief Ritual of Thai Kui in Surin Province. *Arts and Culture Journal of the Lower Moon River*, 11(2), 58–69. <https://doi.org/10.14456/acj.2022.12>
- Naiyapat, O. (2008). *Quantitative and qualitative research methods in behavioral and social sciences* (3rd ed.). Samlada.
- Nilrit, T., Potisarn, W., Inthawee, P., Pisawong, S., & Potisarn, N. (2023). The Designing of Hand–Woven Silk Pattern from Local Identity in Surin Province to Community Products. *Journal of Isan Arts and Culture*, 3(1), 1–20.
- Nousheen, A., Zai, S. A. Y., Waseem, M., & Khan, S. A. (2020). Education for sustainable development (ESD): Effects of sustainability education on pre–service teachers’ attitude towards sustainable development (SD). *Journal of Cleaner Production*, 250, 119537. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.119537>
- Phothisita, C. (2016). *The Science and Art of Qualitative Research* (7th ed.). Amarin Printing and Publishing.
- Roche, J., & BurrIDGE, S. (2022). *Choreography: The Basics*. Routledge.

- Roscoe, J. T. (1975). *Fundamental Research Statistics for the Behavioral Sciences*. Holt Rinehart and Winston.
- Saitongkum, J., Chaokam, N., & Mahamart, P. (2023). Research and Innovation in Performing Arts to Raise the Quality of Society Sustainably in Nakhon Pathom Province. *Journal of SaengKhomKham Buddhist Studies*, 8(3), 498–518.
- Santander, P., Sanchez, F. A. C., Boudaoud, H., & Camargo, M. (2022). Social, political, and technological dimensions of the sustainability evaluation of a recycling network. A literature review. *Cleaner Engineering and Technology*, 6, 100397. <https://doi.org/10.1016/j.clet.2022.100397>
- Srisa-ard, B., Pattiyathanee, S., Srisa-ard, Tayraukham, S., Erawan, P., Phusee-orn, S., Ruannakarn, P., Seehamongkon, Y., Erawan, W., & Sawangboon, T. (2018). *Basic Research in Education* (8th ed.). Taksila Karnpim.
- Sriwiset, P. (1978). *Kui Dictionary (Suai)-Thai-English*. Language Institute, Chulalongkorn University.
- Swangkong, K. (2020). The Management of Cultural Capital to Increase Competitiveness: Khongkong Market, Phranakhon Si Ayutthaya Province. *Journal of Ayutthaya Studies*, 12(2), 80–95.
- Terán-Yépez, E., Marín-Carrillo, G. M., del Pilar Casado-Belmonte, M., & de las Mercedes Capobianco-Uriarte, M. (2020). Sustainable entrepreneurship: Review of its evolution and new trends. *Journal of Cleaner Production*, 252, 119742. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.119742>